

Book review – Kirja-arvostelu

Sitä kuusta kuuleminen...

H. SCHMIDT-VOGT: *Die Fichte*. I. Taksonomia, levinneisyys, morfologia, metsäkasviyhdykunnat. II/1. Kasvu, jalostus, metsämaa, ympäristö, puuaines. II/2. Sairaudet, vauriot, metsäkuolleisuus. II/3. Metsänhoito, ekosysteemit, aarniometsät, talousmetsät, ravitseminen, lannoitus, yleiskatsaus. 1977, 1986, 1989, 1991. 647 + 563 + 607 + 781 s. Verlag Paul Parey, Hamburg–Berlin.

“Aus dem Osten sind die Bäume
Sommerherrlich hergezogen.
Aus den fernsten Kontinenten
Kamen sie mit reicher Habe...”

Runollisesti kuvailee mahtavan kuusimonografian tekijä, Freiburgin yliopiston metsänhoitotieteen professori Helmut Schmidt-Vogt runoilija F. Schnackin säkeitä lainaten kuusen suvun saapumista kaukaisesta idästä Kiinan ja Himalajan kautta lännen iltaruskon maille, Eurooppaan.

Kokonaiskuvan laatiminen *Picea*-suvusta ja sen kaikista 36 lajista on kunnianhimoinen tehtävä, sellaisenaan jo elämäntyöksi kelpaava suoritus. Ei ole ihme, että professori Schmidt-Vogt, joka 1960-luvulla kävi työhön käsiksi, sai neliosaiseksi paisuneen kuusikäikirjansa valmiiksi vasta kun oli tultu 1990-luvulle. Viimeisen, yli 700-sivuisen niteen ilmestyttyä syksyllä 1991 vaativakin metsänhoitomies voi todeta, että kaikki se mitä suinkin halutaan tietää kuusesta metsäpuuna ja vielä paljon muuta on mahdutettu yhden kirjan puitteisiin.

Kuusikirjan aihepiiri ulottuu ekofysiologisen maailman ulkopuolellekin: kuusi runoudessa ja maalaustaiteessa sekä kuusi musiikissa ja mytologiassa ovat kukin saaneet kirjassa omat lukunsa. Filosofi Johann Gottlieb Fichtekin viilaa toisen niteen ensimmäisessä osassa, kun lukijalle selostetaan aitosaksalaisella perusteellisuudella, miten saksalainen Fichte-suku sai 30-vuotisen sodan aikana nimensä suuren kuusen alle haavoittuneena jääneen ruotsalaisen korntin mukaan.

Kuusen levinneisyys käsittää valtaosan pohjoista pallonpuoliskoa, ja kuusimetsien raken-

netta ja dynamiikkaa selvittäessään tekijä on selvästi omimmalla alueellaan. Inarin Menesjoelta matkataan hänen opastuksellaan Huang-Hon seuduille Kiinaan ja Clear Creekin partailta USAn Idahosta Bogdo-Ula-järven rantamille Tien-Sanin länsipuolelle. Norjan Narvikista Kirgisian arojen laitamille; missä vain kuusta kasvaa, siellä näyttää kirjan tekijä kulkeneen muistiinpanovälineineen, mittanauhoineen ja kameroineen. Erityistä vetoa kirjalle antaakin onnistunut mustavalkoinen kuvitus. Tuhannet kuusimetsien ja yksittäispuiden otokset on valittu tekijän kymmentuhantisesta kuusikuvien kokelmasta. Korkeatasoisen painoasun ansiosta lukija näkee metsäkuuissa kolmiulotteisena sen monimuotoisuuden, mitä kuusimetsissä tapaa. Mielenkiintoisia ovat myös niiden kuusimetsien esittelyt, joissa Schmidt-Vogt on itse retkeillyt ja joita hän on parhaansa mukaan pyrkinyt kirjassaan kuvaamaan kaavioiden, latvusprojektioiden, tuotosnumeroiden ja valokuvien avulla.

Se metsänhoidollinen traditio, jonka perustalle Schmidt-Vogt on teoksensa rakentanut, on suureksi osaksi peräisin Etelä-Saksasta, Schwarzwaldin ja Baijerin vuoristoista. Siellä retkeili jo A. G. Blomqvist nuorena miehenä ja siellä ovat hänen jälkeensä lähes kaikki suomalaiset metsänhoidon tutkijat ja opettajat kulkeneet perehtymässä erilaisiin kuusen luontaisen uudistamisen menetelmiin. Badischer Femelschlag, eli suomalaisittain schwarzwaldilainen lohko-harsinta, jonka jo Blomqvist mainitsi olevan ”epäilemättä täydellisin ja nerokkain kallisarvoisten hirsipuiden kasvatustapa”, saa luonnollisesti kirjassa seikkaperäisen esittelynsä samoin kuin kymmenet muut kuusikon kasvatustapa ja niiden taidokkaat yhdistelmät.

Mutta Schmidt-Vogt ei tyydy kuusen uudistamisen oppikirjanomaiseen esittelyyn. Hän pyrkii tarjoamaan lukijalle myös omakohtaisiin kokemuksiin ja haastatteluihin perustuvan kuvan siitä, miten ja milloin kuusta todella kannattaa kasvattaa ja milloin taas on syytä siirtyä muihin puulajeihin. ”Fraget die Bäume” eli kysykää puilta on ollut Schmidt-Vogtille enemmän kuin

vain saksalaisen metsänhoidon klassikolta Wilhelm Pfeililta saatu hokema. Kuusen suku onkin tämän kirjan pääteema, ei niinkään ihmissuku ja sen moninaiset pyrkimykset.

Vaikka kuusi on aina ollut ekologisesti vahvan ja sitkeän puulajin maineessa, viime aikoina lisääntyneet ilman epäpuhtaudet ovat koetelleet erityisesti teollistuneiden seutujen kuusikoita. Osasyynä on ollut keskieuropalaisten kuusikoiden vanhuus ja ylitiheys, mutta syytä on muitakin. Taitoa ja kypsää arvostelukykystä osoittaen Schmidt-Vogt esittelee useat keskenään kilpailevat metsäkuolemahypoteesit ja antaa kustakin oman käytännönläheisen arviointinsa. Ilman rikki, typpi, kloori ja monet muut metsäpuille myrkylliset aineet esitellään kukin vuorollaan, minkä jälkeen tekijä tuo esiin eri ilmastotekijät, kuivuuden, paahteen, pakkasen ja sellaiset vielä kovin vähän tunnetut epidemioiden aiheuttajat, kuten virukset, mykoplasmat ja rikketsiat. Vaikka erilaisten synergisten yhdysvaikutusten käsittelyn pohjalta ei synnykään vakuuttavaa kuvaa yhtenäisestä tuhosyndroomasta ja kuusikkoja uhkaavien metsäkuolemien todellinen olemus muistuttaa puolivalmistapalapelejä, pelkästään jo käsitelty kirjallisuus on määrältään mahtava: 145 sivua tiheästi painettua kirjallisuusluetteloa kuusen tuhoista ja ilman saasteista.

Miten Suomi on mukana kuvassa, kysyy Euroopan yhteisöön kurrottautuva lukija. Vanhana metsätalousmaana Suomella on ollut runsaasti annettavaa kirjan tekijälle, ja hyvin on tekijä suomalaista metsäntutkimusta myös osannut hyödyntää. Suomen ystävänä ja Helsingin yliopiston kunniatohtorina professori Schmidt-Vogtilla on myös ollut mahdollisuus hyödyntää suomalaisia julkaisemattomiakin tutkimustuloksia. Sekä tutkijajoukossa että saksalaisten

metsäopiskelijoiden johtajana Schmidt-Vogt on myös kiertänyt suomalaisten kollegojen ohjauksessa kuusikoitamme useaan otteeseen Pietarsaaren rannikoilta Saarijärven Pyhähäkkiin ja Pohjois-Lapin metsistä Hyytiälän Susimäkeen. — Vasta kuusikirjaa lukiessa havaitsee, kuinka suuresti erilainen tutkijain välinen epävirallinen tietojenvaihto täydentää ja rikastaa muodollisempaa kirjallisuuden ja tutkimusraporttien eripainosten vaihtoa.

Tarvitaanko nykyään tämänkaltaista, yhden puulajisuvun eri ominaisuuksiin keskittyvää laajaa monografista esitystä? Eikö älykäs tietokone tee parin maailmanlaajuisen bibliografisen tietopankin avulla saman työn hetkessä? Puhdasta bibliografista tietoa saa kyllä jokainen sitä etsivä vähällä vaivalla enemmän kuin mitä jaksaa tai ehtii eläessään käyttää. Siitä ei kuitenkaan ole kyse, vaan ihmisestä, tiedon tarvitsijasta, sulattajasta ja käyttäjästä. Schmidt-Vogtin kuusikirja on nimenomaan tarkoitettu ja kirjoitettu ihmisille: opiskelijoille, tutkijoille ja yleensä kaikille jotka haluavat tietoa kuusesta ja kuusimetsistä. Paljon vielä kuluu aikaa, ennen kuin mikään kone pystyy laatimaan sellaisen kirjan kuin minkä Schmidt-Vogt on saanut aikaan. Juuri tekijän omakohtainen ja persoonallinen panos on se ydin, joka tekee kuusimonografiasta *kirjan* sanan aidoimmassa merkityksessä. Kuusikirja on paitsi valtava tiedon aitta, myös *kertomus* kuusesta, sen lajeista, levinneisyydestä, ominaisuuksista, uudistumisesta, kasvusta ja tuhoista. Tämän kirjan aikaansaaminen on ollut todellista eurooppalaista kulttuuriryöstöä.

MATTI LEIKOLA
Helsingin yliopisto,
metsäekologian laitos